СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК
UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 57. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 10 березня, 1935. VOL. XLIII. No. 57. Jersey City, N. J., Monday, March 11, 1935. THREE CENTS.

РОБЛЯТЬ ПЛЯН НОВОЇ „НАЙРИ"

ВАШИНҐТОН. — Сенатський фінансовий комітет по двох днях розсліду прийшов до переконання про потребу нового закона про відбудову краю та відразу приступив до опрацювання нового проєкту.

Підчас переслухання перед комітетом сенатори допитували гостро Д. Ричберґа, виконного директора „краєвої ради надзвичайної допомоги", а в сенаті Бора й Ґлес виступали проти кодексів.

Підчас переслухання Ричберґ подав, що внаслідок діяльности „Найри" взято до роботи назад 4 до 5 міліонів людей. Він подав, що уряд платив місячно робітникам у середині минулого року коло 90 міліонів долярів, а при кінці року по 132 міліони долярів на місяць.

СЕНАТ ВІДКИДАЄ ВНЕСОК ЛОНҐА ПРОТИ ФАРЛІЯ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатський комітет для почтових справ відкинув одноголосно внесок сенатора Ґуї Лонґа, щоб розслідити урядову діяльність почтмайстра Фарлія.

Сенатський комітет заявив однодушно, що Ґуї Лонґ тільки підняв закиди, але не подав ні одного факту на їх піддержання.

ЗА ЗБІЛЬШЕННЯ ВИДАТКІВ НА АРМІЮ.

ВАШИНҐТОН. — По три-дневій дебаті прийшов під голосування сенату внесок про збільшення видатків на армію та про її збільшення. При голосуванню за внесок за видання на нові збросння 400 міліонів долярів заявилися 68 сенаторів, проти нього всього 15.

Армія має бути збільшена на 46,000 мужа.

ПРЕЗИДЕНТ ВИГОТОВЛЯЄ НОВІ ПОСЛАНІЯ.

ВАШИНҐТОН. — З Білого Дому дали ґазетярам до зрозуміння, що президент Рузвелт вишле в найближчих днях до конґресу ще 5 посланій у ріжних пекучих справах законодавства.

Предмети цих посланій покищо держиться у тайні. Догадуються тільки, що одно з них буде говорити про транспорт. Кажуть ґазети, що президент думає цими посланіями проломити опоцицію конґресу в справі віддання йому до вільної розпорядимости 4 міліярди долярів.

НОВА ДИКТАТУРА НА КУБІ.

ГАВАНА. — Уряд Мендієти проголосив диктатуру. У суботу рано кабінет Мендієти завісив конституційні свободи, щоб, мовляв, зломати вимірений проти уряду ґенеральний страйк і революційну пропаґанду.

Проголошення диктатури наступило в 4-тій годині рано та було для населення Куби великою несподіванкою.

СТРАЙК У ФАБРИКАХ ЕДИСОНА.

НЮ ЙОРК. — Юнія робітників підприємства Бруклин Едисон Ко., що виробляє електричну силу, постановила голосами членів викликати страйк. За страйк заявилося 17 разів більше робітників, ніж проти страйку.

Страйк вийшов через те, що юнія зажадала привернення роботи 6 робітникам, видаленим з роботи, а підприємство відмовило вволити її волю.

АВТОМОБІЛЬНІ ФАБРИКАНТИ ПРОТИ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

ДІТРОЙТ (Мишиґен). — Союз Фабрикантів Автомобілів відкинув пропозицію Американської Федерації Праці говорити про умови праці робітників, бо, мовляв, вибори представників автомобільних робітників показали, що Американська Федерація Праці не представляє більшости робітників та не має права представляти робітників.

СТРАЙК БУДІВЛЯНОЇ ОБСЛУГИ В БРУКЛИНІ.

НЮ ЙОРК. — У суботу рано почався страйк обслуги високих будинків у Бруклині.

Юнія каже, що на страйк вийшли 6,000 робітників та що страйк припинив працю в 650 високих будинках.

ВЕЛИКИЙ АНҐЛІЙСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — На кораблі Північно-німецького Лойду „Бремен" приїхав до Америки відомий анґлійський письменник Г. Г. Велс.

По причаленню корабля його облягли 15 американських репортерів. Велс не хотів багато говорити, але признався, що хотів би передовсім чути промову Ґуї Лонґа. Питалися, чи Лонґ йому подобається. „То тяжко сказати", мовив Велс; „це такий чисто американський продукт. Побачу!"

УРЯД БУДЕ ПОСИЛАТИ ПОСЕЛЕНЦІВ НА АЛЯСКУ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральний уряд постановив почати кольонізацію Аляски.

Вже цієї весни збирається він післати туди в долину Мантануска 200 родин та 400 нежонатих поселенців. Уряд віддає їм коло 8,000 акрів публичної землі. Перший ладунок іміґрантів виїде з Сан Франсіско 1-го травня.

Підсоння долини Мантануски подібне до підсоння сухих північно-західних стейтів.

В СПРАВІ ЮВИЛЕЙНОЇ КНИГИ У. Н. СОЮЗА

(До бувших і теперішних головних і відділових урядників У. Н. Союза, всього членства нашої орґанізації й усього нашого громадянства в Америці й у Ріднім Краю).

ГРОМАДЯНИ!

Сорок років минуло від часу, як У. Н. Союз розпочав свою працю серед українських еміґрантів в Америці. Сорок років існування У. Н. Союза — це сорок років властивого народнього українського життя в Америці. Історія У. Н. Союза — це історія нашої американської України. Це історія великої національної й соціяльної еманципації українського робітника в Америці. Це історія великанської боротьби за українське імя, за визнання американським урядом і американським народом слушности права українського народу до самостійного й державного життя.

Все те взято під увагу, коли дебатовано на останнім засіданню головного уряду У. Н. Союза про справу видання ювилейної книги. І хоч були ріжні думки щодо труднощів зібрання потрібних матеріялів, зредаґування й коштів, то була одна думка, що таку книжку треба за всяку ціну видати. А треба видати вже тому, щоб дати молодому, тутродженому поколінню матеріял, з якого воно черпалоб відомости про своїх батьків в Америці, про труднощі, які старе покоління зуміло побороти, й про осяги, які воно добуло.

Головний уряд затвердив предложений плян ювилейної книги. І редакційний комітет уже приступив до праці.

Це велике діло може бути виконане як слід тільки тоді, коли ввесь наш Союзовий загал нам допоможе. Та видання цеї ювилейної книги лежить також в інтересі нашої загальної справи. Тому радо повитаємо співпрацю з нами тих усіх наших шановних громадян, що мають у себе певні матеріяли, звязані з історією У. Н. Союза, чи можуть написати спогади з минулого нашої орґанізації.

В історію У. Н. Союза ввійде не тільки історія освідомлення нашого робітництва щодо потреби забезпечення на випадок смерти, недуги чи нещасливого випадку, але ввійдуть теж ріжні інші ділянки нашого життя в Америці, як церква, політика, освіта, економія, музика, штука, письменство й т. д. Буде там теж огляд про наші відносини до Рідного Краю і Рідного Краю до нас.

В ювилейній книзі буде теж зібрана історія усіх відділів У. Н. Союза. В тій справі видасться окремий квестіонар, який треба відділовим урядам, зглядно секретарям, дуже совісно виповнити й чимскорше нам надіслати.

Пожаданим булоб, щоб кождий відділ помістив у ювилейній книзі свою найновішу фотоґрафію, бо це прикрасить книгу й буде гарною памяткою.

В ювилейній книзі буде теж короткий опис усіх ювилейних свят У. Н. Союза й тут теж треба секретарям відділів потрудитися й негайно надіслати короткі звіти з тих свят, або залучити витинки зі „Свободи" з описом цих свят.

Видання цеї ювилейної книги вимагатиме від нас іще нераз потреби відноситися до відділів У. Н. Союза, Союзовців і громадянства в справі допомоги в збірці потрібних до видання матеріялів. Та ми певні, що свідомі ваги цього великого діла охотно нам допоможуть. В тім переконанню беремося виконувати отсей важкий обовязок.

Редакційний комітет У. Н. Союза.

ЗГИНУЛИ НА ПЕРЕХРЕСТЮ ЗАЛІЗНИЦІ.

Недалеко Форт Виліям у місцевости Кабабека Фолс, Онт., пасажирський поїзд наїхав на перехрестю на вантажне авто, у якім знаходились 22 людей, що працювали при розбудові дороги. Удар льокомотиви був такий сильний, що кинув у повітря авто, яке врешті опинилось у рові над залізною дорогою. У моменті удару часть автомобілевих пасажирів випала на залізну дорогу перед самою льокомотивою, яка у страшний спосіб помасакрувала тіла побитих у цей спосіб людей. Другу часть пасажирів льокомотива разом з автомобілем кинула в рів.

При катастрофі на місці згинули 9 людей, а один покінчив життя в шпиталі, пять були важко поранені, а вісім лекше.

СПРАВА ЕМІҐРАЦІЇ В КАНАДУ.

На запит бувшого міністра торґівлі Г. Г. Стівенса, що думає уряд про справу нової еміґрації з Анґлії в Канаду, відповів міністер еміґрації, що його департамент застановляється над цією квестією, одначе зогляду на масове безробіття в країні ще не дав відповіди британському урядови.

Годиться підчеркнути, що еміґрація в Канаду не зовсім закрита. Впродовж минулого року прибуло в Канаду 13,576 еміґрантів, в тому числі звиш 6 тисяч зі Злучених Держав Америки, а депортовано з Канади того року 1,545 осіб, з того 695 до британських країв.

ОДНОРІЧНІ ПРИМУСОВІ РОБОТИ ДЛЯ СЕЛЯНСЬКИХ ХЛОПЦІВ.

Німецький уряд видав постанову, яка зобовязує всіх синів селян та полевих робітників до однорічного побуту в так званім таборі трудової служби. Закон відноситься до всіх селянських хлопців, що народилися після 1. січня 1914 р., а народжені перед тою датою, якщо їм не минуло ще 25 років, є обовязані до шістьмісячного побуту в таборі.

Інша урядова постанова сповіщає, що після 1. березня Сарська область буде становити тимчасово окрему адміністративну округу Німеччини під владою намісника, якого назначить Гітлер. Опісля буде прилучена до одної з двацятьох провінцій, на які буде поділена Німеччина згідно з теперішніми плянами політично-адміністративного поділу країни.

ВИНАХІД БЕЗРОБІТНОГО.

Максим Собкович, літ 31, безробітний автовий механік у Вінніпеґу, удосконалив новий тип проджектора рухомих образів, що опирається на принципі, над яким високо платні інжиніри в індустрії фільм довгий час ломили собі голови. Собкович називає свій винахід „безперервним проджектором". Іншими словами, фільма переходить крізь проджектор гладко і рівно, без шарпань, які часто рвали і псували фільми. Винахідник виробив руками кожну частинку своєї машини.

ВИКРАДАЧ ЗАСУДЖЕНИЙ НА 15 РОКІВ ВЯЗНИЦІ.

В Лондоні, Онт., скінчилась однотижнева судова розправа проти 55-літнього книгаря Давида Мейзнера з Синсинаті, обвинуваченого у викраденню й ограбленню власника місцевих броварень Джана С. Лябата в серпні м. р. Лябата випущено на волю два дні після викрадення. Спільниками Мейзнера були ще два чоловіки, яких тепер арештовано в Америці й мабуть вони будуть видані Канаді. Мейзнера засуджено на 15 років тюрми.

ПЕРША БІЛА ДИТИНА НА ПІВНОЧІ.

В Камерон Бей, на східнім кінці озера Ґрейт Лейк, в Канаді, вродилася перша біла дитина. Є це донечка д-ра і пані Т. О. Бирнес. Дівчинка має вже три тижні. В часі її уродин, 15-го січня, на дворі було 50 ступнів нижче зера.

МЕЧЕТ У ВАРШАВІ.

Музулманська громада у Варшаві рішила побудувати для ісповідників Маґомета мечет, який має станути між кольоніями Сташица і Любецького. Маґістрат іде їм на руку, бо подарував 2 тисячі кв. м. площі під мечет, причому дві найближчі вулиці будуть названі вулицями Мекки і Медіни. Мечет має бути побудований стилево, згідно з новочасними вимогами. З весною польський муфті, д-р Шимкевич, вибирається в маґомеданські краї збирати гроші на будову цього мечету.

ЗАПОВІДАЮТЬ НОВИЙ ГОЛОД В УКРАЇНІ В 1935 РОЦІ

ЛОНДОН. — Міжконфесійний і Міжнародній Комітет Допомоги Голодуючим у Советах, якого осідок є у Відні й на чолі якого стоїть кардинал Інніцер, розіслав до анґлійських часописів і установ меморіяли в справі голоду в СССР. Меморіяли підписані секретарем Комітету, д-ром Евалдом Аменде. Такі самі меморіяли, виготовлені анґлійською мовою, розіслано теж до церковних, гуманітарних й інших установ в Америці. Меморіял має 20 сторін і широко обговорює голодову ситуацію в Советах, а зокрема в Україні. На підставі зібраного матеріялу Комітет Допомоги приходить до висновку, що голодова катастрофа в СССР не минула. Навпаки, треба надіятися в Советах, головно в Україні, в найближчих місцях нового страшного голоду, підчас якого знов гинутимуть міліони людей. Меморіял кінчиться запитом: Щож треба робити, щоб уратувати тих нещасливих від голодової смерти?

ВОСКРЕСЕННЯ РУСОФІЛЬСЬКОГО РУХУ ЗА ВСЯКУ ЦІНУ.

ВАРШАВА. — Посол д-р С. Біляк, забираючи голос у варшавськім соймі в дебаті над буджетом міністерства внутрішніх справ, обговорював польські способи розбивання української національної єдности, а зокрема спроби воскресити неприродній передвоєнний русофільський рух. Роботу цю переводить польське міністерство внутрішніх справ разом зі своїми орґанами. Посол Біляк казав таке: „В тій цілі ввели при останніх соймових виборах двох русофільських послів з ББ, а старости піддержують цей рух навіть з нарушенням обовязуючих законів. Щоб штучно цей рух розвинути, забороняють у нас, як це зробив староста в Новім Санчі, заложити читальню „Просвіти" в Фльоринці та Щавнику тільки з цього приводу, що в тих громадах існують або мають повстати русофільські читальні Качковського. А старости в Ліску та Зборові видають обіжники просто з закликом до населення, щоб закладати русофільські читальні ім. Качковського, а забороняють читальні „Просвіти". При самоуправних виборах власти і Поляки форсували до громадських рад рештки русофілів, а уневажнювали незалежні українські лісти. Адміністраційні власти патронують і при помочі адміністрації орґанізують зїзди й наради русофілів, а на тих зборищах повівають трибарвні царсько-російські стяги".

ПРОГУЛЬКА ПО ГУЦУЛЬЩИНІ.

ВОРОХТА (Галичина). — До Ворохти на Гуцульщині приїхали на довшу прогульку військові представники чужих держав, а це японські, большевицькі й німецькі старшини.

СТРАШИТЬ ПОЛЯКІВ.

ЛЬВІВ. — Вшехпольський „Курер Львовскі" страшить Поляків, що боровиново-сірчане купелеве заведення в Пустомитах, 15 км. від Львова, хочуть викупити Українці й створити з нього літнище для греко-католицького духовенства.

РАТУЙМО НАШИХ ЛАТИННИКІВ.

ЛЬВІВ. — Під таким наголовком поміщено статтю в часописі „Батьківщина". Читаємо там таке: „Всі ми знаємо дуже добре, що на території східньої Галичини (і Холмщини) є багато селян і міщан римо-католиків, які говорять українською мовою, і мають тісні родинні й товариські звязки з Українцями греко-католиками. Ріжняться від них тільки обрядом. Все інше: побут, звичай, заняття, спосіб життя очевидно такі самі, як і греко-католиків Українців. А проте наш національний провід ніколи поважно навіть не старавсь освідомити наших латинників в українськім національнім дусі. Він дав собі накинути зручно підсунений Поляками погляд, що всі латинники в східній Галичині це Поляки, хочби навіть і говорили українською мовою. Це очевидно з ґрунту фальшивий погляд. Бо не обряд і релігія рішає про те, хто до якої нації належить, але передовсім мова, спільна історія, традиція і випливаюче з того почуття приналежности до одної спільноти. Чи напр. Німців, Чехів, Мадярів, Італійців і т. д. маємо вважати Поляками тому, що вони римо-католики? Цеж для всіх очевидна нісенітниця! А в нас у таку нісенітницю вірили цілими десятиліттями, а то й століттями".

Стаття кінчиться тим, що вдержання „тих римо-католиків, що говорять українською мовою, при своїй нації матиме рішаючий вплив на майбутність нашої тіснішої батьківщини".

„ОЙ, НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ" ПО БОЛЬШЕВИЦЬКИ.

ХАРКІВ. — У Харкові йде тепер стара песа Старицького „Ой, не ходи, Грицю", перероблена на большевицький лад драматурґом Микитенком. У песі зображено „клясово-здиференційоване село".

ВЕЛИКІ ВТРАТИ ПО ОБИДВОХ СТОРОНАХ.

АТЕНИ (Греція). — Поїзд за поїздом, що надїжджають з ріжних сторін краю, переповнені раненими. Кажуть, що й урядові й повстанські війська мають великі втрати в людях.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІЙНА ГРЯДЕ?

Американський сенат заявляється готовим ухвалити видатки на збільшення американської армії в сумі 400 міліонів долярів — найбільший видаток на цю ціль, зроблений колинебудь в Америці.

Коли взяти під увагу, що американська держава лежить на американській суші, відділена трома тисячами миль одного океану на схід, від Европи, а сімома тисячами миль на захід, від Азії, що на американській суші, ні на полудні ні на півночі вона не має сусіда, що міг би навіть у дальший будучности грозити їй війною, то цю готовість ухвалити таку величезну суму на збільшення армії треба вважати справді замітним фактом.

Замітний він тимбільше ще й тому, що видати 400 міліонів долярів у теперішній порі, це не те саме, що видати їх у нормальним часі. Чотириста міліонів долярів, виданих на якусь допомогу потребуючим, зробили би велику роботу. Видати їх на армію, значить — відобрати хліб багатьом потребуючим допомоги.

У світлі цих фактів готовість американського сенату ухвалити 400 міліонів долярів на збільшення армії мусить мати якесь поважне підложе. Так з повітря чи з вітру ця готовість у сенаті не взялася.

Сенаторські промови підчас дебати над проектом збільшення армії показують, що сенатори є нині під враженням, що в Европі й Азії приготовляється війна. Збираються до війни всі держави. Приготовляється війна загальна, друга світова війна. Сенатори мають враження, що ця війна вибухне внедовзі та що й Америка буде до неї хоч-не-хоч втягнена.

З ким саме буде Америка воювати, цього, очевидно, підчас дебати не можна було сказати. Одначе факт, що в дебаті часто згадувано Англію і Японію, показує, з ким евентуально Америка могла би воювати. Про можливість війни з Англією дехто з сенаторів сильно сумнівається. Щодо війни з Японією, то нічиї сумніви не були дуже сильні.

Чи справді прийде до війни, нині сказати годі. Одначе нині вже видно, що війна дуже можлива. Навіть могутня Америка з її можливістю числиться.

Як буде світова війна, то певно зачепить і Україну. З цього ясно, що Українцям треба з цією можливістю рахуватися.

ВАЖНІ ДІЄЦЕЗАЛЬНІ ЗБОРИ В КРЕМЯНЦІ

(Оригінальний допис з краю).

Відомо, що православна церква в Польщі є в руках Москалів, завзятих неділимців та україножерів. Щоб позискати собі ласку польського уряду, вони готові на всяі уступки в користь Польщі. Ото церковна влада приказала недавно навіть богослужебні нниги переложити на польське, а в школах на Холмщині та Підляшу приказала навіть православну релігію по польськи викладати. Те захоплення влади православною церквою в Польщі походить іще з російських часів і є цілком неприродне, бо Москалів у Польщі і в українських і по всіх містах є заських і по всіх городах є заледви **54 тисячі**, а православних Українців і Білорусинів є більше ніж чотири міліони.

На чолі православної церкви стоїть митрополит **Денис Валединський,** Москаль, родом з корінної Московщини, з Муромя. В р. 1913 іще за Росії зістав він епископом кремянецьким, а в р. 1922 варшавським митрополитом.

З ним, із цілою московською шайкою, якою він себе окружив, ведуть завзяту боротьбу волинські українські посли, що пристали до польського урядового союза т. зв. „бебеків".

Ведуть вони польонофільську політику, з якою не можна годитися. І це, що наші волинські кооперативи відтягнено від „Ревізійного Союза Українських Кооператив" у Львові — є в значній части їх сумною заслугою. Та хоч як ми з ними не годимось і проти них виступаємо, мусимо ствердити, що вони ведудь консеквентну боротьбу, і навіть з досить великим успіхом, за відмосковлення православної церкви в Польщі. Помагає їм у тім волинський воєвода Юзефський.

Волинських українських „бебеків" звуть також **„певняками"**, від посла (Петі) Певного, що стоїть на їх чолі.

Їм вдалося позискати це, що на чолі волинської епархії станув архиепископ **Олексій**. Українець. Та це досить непевна особа й хитка.

Православні Українці борються за введення української мови в церкві і в проповідях, як теж при богослуженнях.

Вони стоять також за засаду **соборности,** а не **синодальности** в церкві, отже за те, щоби церковну старшину вибирали всі вірні: духовенство і світські люди. Отже від років іде боротьба за скликання православного собору, опертого на цих підставах, а митрополит Денис зі своїми московськими ступайками уживає всіх штучок, щоби до того не допустити. Він старається задержати при собі право карання, нагороджування і переношування у волинській дієцезії — всупереч церковним законам. Дальшою його ціллю є зістати **рівночасно** волинським архиепископом і так мати подвійні доходи.

Та це вже інша права, а покищо йде йому головно про недопущення до скликання собору з участю світського виборного елементу.

Одначе в тому напрямі поніс він власне недавно значну поразку.

Ще у грудні минулого року мали відбутися в Кремянці **дієцезіяльні збори,** а органiзував їх при боці архиеп. Олексій **Власовський,** котрого власне „певняки" переперли на посаду секретаря волинської консисторії. Одначе в тих зборах мали взяти участь лише декани і члени консисторії, отже люди залежні і переняті страхом не так перед Олексієм як перед Денисом. Викликало це загальне здивування, бо Власовський, видаючи давніше „За соборність", заявлявся за виборчу засаду.

Досить, що за старанням „певняків" — воєвода до зборів у **такім** складі не допустив.

Отже Власовський мусів скликати другі дієцезіяльні збори, основані на нових засадах, а саме:

Крім деканів і членів консисторії взяли участь у тих зборах і вибрані **делегати** деканальні з духовенства, православні посли і сенатори з Волині, голова і один член виділу товариства ім. П. Могили, повітові оо. протоєреї, дієцезіяльна ревізійна комісія, два професори духовної семинарії, місіонар о. Казновецький, два директори українських гімназій, і ще декотрі інші **запрошені** особи. Разом біля 100 людей. Проводив зборами еп. Олексій при допомозі епископів суфраганів: луцького Полікарпа й острозького Симона.

Еп. Олексій відкрив збори **українською** промовою, почім вислано вірнопідданчі телеграми до президента Републики, маршала Пілсудського, президента міністрів, міністра освіти і віроісповідань, воєводи і митр. Дениса.

Ті дієцезіяльні збори тревали два дні і ми подаємо тут головніші з їх постанов.

І так: „всюди, відповідно з відносинами місцевого життя і на бажання парохіян, мають відбуватися **богослуження українською мовою,** одначе не впроваджувати легкодушно українізації богослуження там, де **нема згоди поміж вірними"**.

Як бачимо, є це дуже двосічна постанова, бо кождий священик-русотяп може дуже легко постаратись про це, щоби такої згоди не було.

Збори приняли з вдоволенням до відома постанову консисторії, щоби **внутрішньою урядовою** мовою волинської дієцезії була мова **українська** і взивають духовенство до точного виконування тої постанови.

З уваги на поголоски, що православна духовна семинарія в Кремянці має бути знесена, а заложений православний духовний ліцей — ухвалили збори домагатися, щоби цей ліцей заложедно також у Кремянці.

Наука в **дяківській школі** в Кремянці повинна відбуватися **українською мовою.** Треба влаштовувати православні місії та процесії, видавати українькі місійні брошури та їх ширити, а уряд просити, щоби потверджував статути церковних братств.

Щодо тих місій, проповідей і т. і., збори узасаднювали це сектантською і безвірною агітацією.

Однакож є певним, що головне жало цеї постанови було звернене проти **уніятської пропаганди.** Та остання ведеться тут не дуже розумно, бо польські біскупи з національного шовінізму противляться, щоби Рим надав греко-кат. епископови Чарнецькому повні епископські ординаріятські права. На шляху до українізації православної церкви ці дієцезіяльні збори зробили великий крок наперед. Між іншим ухвалено на власну дієцезіяльну українську ґазету 10 тисяч злотих, а на українські ґімназії в Луцьку, Кремянці та Рівнім 3,500 злотих. На місійну працю ухвалено 15,000 злотих, на консисторію в Кремянці 78,000 злотих, а на синод у Варшаві 42,000 злотих.

Поручено духовенству попирати товариство ім. П. Могили та ухвалено резолюцію, яка домагається скорого скликання **собору православної церкви,** бо лише він зможе управильнити відносини тої церкви в Польщі.

Дуже важною є ще і ця резолюція:

„Стоячи на основі соборности у внутрішнім життю православної церкви і вважаючи вибиральність духовних (духовенства) та урядів адміністраційних цеї церкви за прояву соборности — дієцезіяльні збори висказують думку, що прийшла вже пора, щоби деканів не іменовано згори, але щоби вони були вибирані.

Збори ухвалили вкінці, що вони мають бути скликані ще раз цього року. — Мають це бути представники і духовенства і вірних в поширенім складі однак, на жаль, не ухвалено основ і реґулямину дотичних виборів, через що можуть повстати ще всілякі непорозуміння.

У всякому разі ці дієцезіяльні збори є великим ударом для кацапської політики митрополита Дениса і його цілої московської кліки. Та все те залежить від того, чи ці всі ухвали ввійдуть у життя. А як ввійдуть, то чи православна церква не буде на услугах Польщі, як була давніше на услугах московського уряду.

Волинець

З ПЕРЕЖИВАНЬ ЕМІҐРАНТА

Біль... Утома... Бажання...

Ти питаєш мене — нащо терпіти.

Ти кажеш мені, що хотіла би вмерти.

Ти кажеш мені, що хотілаб заснути і більш ніколи не пробудитись.

Ти кажеш, що боїшся вічности і жадаєш нірвани. Жадаєш спокою. Забуття... Спокою...

А я слухаю. Серце в мене розривається з болю. Я не знаю, що маю казати. Але знаю — я **не в стані** тобі помогти. І тому я — **мовчу.** Мовчу, заціпивши уста, хоч у серці моїм страшний крик. Як я боюся, щоб ти його не почула! Бо він — **жахливий!** Що сили затискаю уста. Охоплюю руками голову, хоч на ній уже і так — сталеві обручі. І — тисну, тисну. Боюся, щоб не тріснула. Але крик — отой несамовитий — рветься з серця. Розшматовує груди. Давить знизу на горло. Хоче вихопитися, як голодний звір з вузької вязниці, і заревти стома голосами...

Біль...

На безкрайому морі в маленькому човнику безборонна дитина. Така маленька, така самітна на безкрайому морі. Страшно-могутньому в загрозливій тиші. Бурхливо-жахливому в нестримній люті. Сама...

Не питай, хто приніс її й кинув в безмежність сваволі неопанованих хвиль. Не питай.

Вона — сама.

Море тихо гойдає, заколисує, навіває перші сни, перші мрії. А над дитиною здіймається рожева легенька хмарка — без окреслених контурів, без гри світла і тіни. Ледви помітна хмарка — першого Бажання. Тягнуться до неї маленькі рученята. А хмарка здіймається вище і вище...

Човник у морі, хмарка на небі.

Між ними чайка, що скиглить... Збирає сльози дитини і носить до хмарки, яка росте і темніє...

Ти кажеш, що не можеш більше терпіти.

Ти кажеш, що чайка виносила до неба вже всі твої сльози, і вони повисли над тобою важкою хмарою.

Ти кажеш, що хотілаб навіки втонути в тій повені, що над тобою збирається. А я думаю, що колись на світі був мудрий Будда, який не міг знести людського болю. Був багатий, гарний, здоровий, щасливий. Але не міг знести людського болю. Боявся, що від крику його серця розтрощиться небо, і зорі з жаху попадають...

Не міг знести людського болю.

І коли побачив човник на морі, і хмарку на небі, і між ними чайку, що скиглить і носить сльози, — зрозумів, що з життя народилось Бажання, з Бажанням — перший Біль.

Захотів знищити Бажання, щоб знищити Біль.

Захотів знищити Життя, щоб знищити Біль.

Захотів, щоб не було моря, ані дитини в човнику.

Не питай мене, хто приніс ту дитину і кинув у безмежність сваволі неопанованих хвиль. Не питай.

Але було так — від віку.

І ти кажеш, що Будда мав рацію.

Ти кажеш, що тобі цілком байдуже, як там було — від віку.

Ти каже,ш що не хочеш вічности, і що ти занадто втомлена, щоб хотіти сучасности.

Ти не хочеш нічого.

Але я бачу, що ти помиляєшся.

Я бачу, що ти **хочеш** чогось. І в цьому твойому хотінню я знаходжу надію. Я знаходжу іроблиск життя.

Бо життя є бажання, і бажання — життя.

Евген Онацький

(З мого римського щоденника).

Чи є краще, лучче в світі,
Як укупі жити,
З братом добрим, добро певне
Пожить, не ділити?

Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти!

ПІСНЯ

**Синій як море, як день золотий,
З неба і сонця наш прапор ясний.
Свій рідний прапор високо несім!
Хай він, уславлений, квітне усім!**

**Гляньте, на ньому волошки цвітуть,
Гляньте, з жита його золото ллють!
З жита, з волошок наш прапор ясний,
З неба і з сонця, як день весняний!**

**Прапор наш рідний—це рідна земля,
Наші простори, річки і поля.
Доки в боях не уславим його,
Доти не вгледимо краю свого.**

**Славою, славою вкриєм його,
Кровю гарячою серця свого,
Доки його не уславим в боях,
Доти не будем на рідним полях.**

**Славою, славою вкриєм в боях!
Вквітчані будем на рідних полях.**

О. Олесь.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Амстердем, Н. И. — В додатку до проголошеної коляди: Теодор Сюрко $1.

В. Будзиновський.

З ГАЛИЦЬКОГО ЗАМКУ

(Історичне оповідання).

(8)

Солонецький погадав собі, чи не заполювати би на власну руку, використовуючи се, що нагінка рушить всю звірину в ревірі і пожене її в сторону Галича. На те треба би йому пуститися долі Луквою в ту сторону, де була розставлена нагінка. Також кортіло його лишитися, щоби бути близько дівчини і пробувати, чи не пощастило би... бодай побалакати з нею, або й зробити їй яку, для неї пожадану прислугу.

— Ти найліпше зробила би, якби лишилася тут, — промовив до дівчини староста, відходячи з лісничим. — З цілого полювання для тебе найцікавіше повинно бути призиратися, як кухарі ладять обід для мисливих.

Вони стояли коло лісничівки, де той обід варився. Сальомея цілком не мала охоти дивитися, як препарують мисливський біґос. Також не думала нудьгувати тут, дожидаючи кінця полювання і повороту мисливих. Вона виїхала на те, щоби, хоч не полюючи, побачити щось цікаве. Хвилю подумала і стоячи боком до Стефана, через рамя спитала:

— Чи ви, пане Солонецький, знаєте сей ревір?

Стефан втішився, що сама забалакала до нього. Та, не знаючи, на що вона питає, потерпав, що його відповідь моглаб закінчити всю розмову. Тому то він не знав, як відповісти: сказати правду, що він тут перший раз, чи збрехати, що бодай троха знає.

— Ви не чули мого питання, чи боїтеся відповісти? — спитала згірдно, стягнувши уста, коли він не відповідав зараз, а надумувався.

Треба було дівчині зараз щось сказати, тож відповів:

— Пусте, чи знаю. Я ще в життю не зблудив, тож і тут не піду блудом.

— Може ви гадали, що я хочу накинутися вам на провідника, що так гордо відповідаєте? — спитала глумливо.

— А деж би я таке, панно Сальомео!

— І я вас не хочу трудити такою роботою. Я лиш хотіла знати, чи ви годні доміркуватися, з якого місця можна би побачити якусь цікаву пригоду з сего полювання. Очевидно, місце мусіло би бути безпечне для мене.

— Сего не скажу панні Сальомеї, бо таке годі предвидіти. Я годен сказати лищ те, де ледви чи мож буде побачити щось цікаве. З цілого терену полювання найменше цікаві пригоди будуть, міркую собі, на тій лінії, де стоять мисливі.

— І я так гадаю. Я цікава, якою причиною ви поясните се?

— Поясню тим, що полювання з нагінкою, то ятка, не полювання. То цілком так, як би до ятки пригнав оленя, дика, чи медведя і ножем зарізав.

Салька усміхнулася. Стефан зробив лице зажурене і сказав:

— Моєю звичкою є відповідати на питання так, як думаю. Я готов наробити собі біди...

— Не второпаю. Чи ви про вашу відповідь на моє питання?

— Так, панно Сальомео! Ви спитали, я обовязаний був відповісти і відповів. Як тепер ясновельможний ваш тато вчує, що я його полювання назвав яткою, то прожене мене собаками.

— Не скажу, що похвалив би вас. Та вам нічого боятися, бо я не язиката. Сего, що ви сказали, відповідаючи на моє питання, чейже не занесу до батька, бо така й моя думка.

В голові Стефана заблимала сміла надія заманити її за собою в ліс. Мав би нагоду які дві години балакати з нею. Може й прийти їй з помічю при якій непредвидженій, або ним самим спровокованій пригоді.

— Нагінка також не дуже цікава, — сказав. — Та всеж таки вона іде жваво і ріжні пригоди не виключені. Тому то я іду туди. Хочу бути при нагінці.

— До нагінки ідете? — спитала живо.

— В сторону нагінки. По дорозі надіюся вполювати щось.

— По дорозі туди нема якої небезпеки? — спитала, дожидаючи відповіди з широко розплющеними очима і з запертим віддихом.

— Якаж небезпека може бути від стрічі з втікаючими перед нагінкою сернами, чи оленями?

— Може бути й кабан, можуть бути вовки. І медвідь може бути.

Стефан вдарив рукою по мушкеті і сказав:

— Як я з тим товаришем, то не боюся ні кабана, ні медведя. Маю й те!

Стефан показав принеплену до кульбаки кушу*). В потребі і з медведем, або й з кабаном ножем справлюся. Я їх не боюся; перед ними я цілком безпечний.

— Ви! — сказала з натиском. — Я не питала, чи для вас є там яка небезпека. Мені се байдуже, бо я не ваша опікунка. Я хотіла би знати, чи туди взагалі безпечно тепер їхати... таким, як я?

— Хто іде зі мною, то й не потребує нічого боятися!

— А кулі мисливих на стійках?

— Треба би їхати зараз, заки зачнуть стріляти. Лиш парусот кроків звідси і буде цілком безпечно.

— То кажете, що ідете аж кінець, до самої нагінки?

— На сам кінець ні, бо вже запізно. Нагінка вже рушить, заки я на той кінець заїду. Поїду тільки в ту сторону.

— Я за вами! — сказала рішучо.

Стефан не сумнівався, що такий буде кінець. Він хотів того і на те вів так розмову. Та щоби вона ще більше затялася, і щоби виглядало, що він тут ні троха не винен, став перечитися, кажучи:

— Я на таке не годжуся!

— А то чому, як вільно спитати?

Се було перший раз в життю тої пещеної дитини вельможі, що хтось із служби, хоч би й шляхтич, супротивився їй.

— Чому ясновельможний пан не позволяють? — спитала ще раз сердито і їдливо.

— Вибагайте, панно Сальомео, за те, що я не важуся зробити таке, не маючи до того приказу ні дозволу мого, надіося, пана, а вашого тата. Як би панна Сальомеа пізніше сказала татови, що я її взяв з собою, то... (Далі буде).

*) Сталевий лук з тятивою натяганою корбою. Бє далі і сильніше як звичайний лук.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

БУЛО ДОКАЗАНО.

До шерифа у Поплар Блоф, у стейті Мізурі, зголосився 14-літний Белмонт Гем та сказав йому, що він говорив у місцевости Литл Рокс, у стейті Аркензо, з Артуром Робинсоном.

Цей Артур Робинсон має вже бути неживий, і то не тільки неживий, але й убитий, і то не тільки вбитий, але й пімщений, бо за його вбивство сидять у тюрмі два чоловіки, засуджені на довголітню вязницю.

Це немовби ілюстрація пригоди, яка може станеться Брунови Гавптманови. Бо таксамо, як „доказано" злочин Гавптманови, таксамо доказано його цим двом, що сидять за вбивство Артура Робинсона.

КОТРИЙ ЦЕ КРИМІНАЛЬНИЙ ТИП?

Белмонт Гем сказав був Артурови Робинсонови, що за його вбивство сидять у тюрмі два чоловіки.

Цим хлопчина хотів спитатися Робинсона, чи не почувається він до обовязку постаратися про звільнення їх від несправедливої кари.

На це Робинсон сказав: „Так їм і треба! Вони повинні там сидіти, і то не на багато років, але аж до самої смерти!" Він видно вважає їх за людей, яким належиться тюрма.

Цікаво тепер знати: Кому саме належиться тюрма як кримінальникам? Чи тим двом, котрих засудили присяжні й суддя, чи цьому Робинсонови, що ходить по світі живий і здоровий?

СВОБОДА В МУЗЕЮ.

Юджін Лайенс, що був шість літ московським кореспондентом новинкарської агенції „Юнайтид Прес", написав недавно про большевицьку Росію книжку під наголовком „Московська карузеля".

Змальовує автор у цій книжці одно місце в Росії, де панує справжня свобода думки й слова. Є це захист для старих „бомбометачів", себто старих російських революціонерів, що стоять яких 50 кільометрів від Москви. Є це справді живий музей російської революції від 1860-тих років дотепер.

Мешканці цього дому це одинокі люди в Росії, що можуть говорити собі про політику уряду, що їм подобається.

Так у Росії зложено до музею старих революціонерів і свободу слова.

БОЛЬШЕВИКИ ЯК ЩИРІСЕНЬКІ МОСКАЛІ.

Автор подає дуже цікаву характеристику большевиків під національним оглядом. Він уважає їх за типічних, найзвичайнісеньких Москалів. Бо, мовляв, Москалі все були й усе є опортуністами.

Ця характеристика Москалів може неодного здивувати. Невжеж справді Москалі, котрим усе закидували, що вони пробують поступати навіть у практичнім життю за ріжними засадами, часто зовсім непрактичними, це опортуністи, себто люди, що не дбають про засади, а стараються використовувати нагоди для досягнення своїх цілей?

Так, каже Лайенс. Москалі це чистої води опортуністи, а большевики це опортуністи, які всяку нагоду використовують для досягнення своєї ціли (котрою випадково є комунізм).

ОПОРТУНІСТИ, ЩО ЗАКИДУЮТЬ ІНШИМ ОПОРТУНІЗМ.

Робить Лайенс дуже характеристичне спостереження: Навіть як большевики закидують одні одним опортунізм, то й це є доказом їх опортунізму, то й тут вони поступають як щирі опортуністи.

Себто й тут вони називають інших опортуністами не тому, щоб інші справді були опортуністами, а тому, бо знають, що такий закид поможе їм досягнути своєї цілі, себто поборoти своїх противників.

М. Костишин.

НАД МОГИЛОЮ Т. ШЕВЧЕНКА

Кобзарю! Пророче! Якби то ти встав,
Кругом подивився на села убогі,
На лани безкраї, на степи розлогі,
То ти би над ними гірко заридав.
Матір Україну кати спльондрували,
Остались руїни, нарід зубожів,
Гуляє неволя, голод, лютий гнів,
Тай сумні могили скрізь повиростали.
Тебе як пророка з триюмфом підносять,
Щоб тільки держатись брутальної влади;
Слова твої ломлять на глум, без пощади,
Тай брехню червону світови голосять.

Ех! Батьку Кобзарю, як би то ти встав,
На брехню поглянув, катів поспитав:
Хто забрав від тебе молодії сили?
Що тебе загнало живцем до могили?
Чи не цей проклятий московський указ
Тебе у неволю загнав за Кавказ?

Чи божки сучасні не так володіють,
Що голодом морять, тюрмою сліплять,
А раби про волю думати не сміють —
Над ними прибили червону печать!
Кровавиться серце про злобну підлоту,
Про плач фарисейський і його роботу.
Монументом криють проклятущий гріх,
Діток твоїх морять, як на глум, на сміх.

Тиж співав...
„Для мене однаково буде,
Чи мене згадають добрі люди, чи ні —
Та не однаково вже буде мені"...
— Чи сниш, як Вкраїну мучать у ярмі?

„МОВНИЙ ПОРАДНИК"

ДЛЯ РЕДАКТОРІВ, ВИДАВЦІВ І РОБІТНИКІВ ПЕРА.

Лист п'ятий.

7. „В Україні", а не „на Україні".

Ми сильно звикаємо до найрізніших перестарілих мовних виразів і вперто вживаємо їх, не питаючи себе, чи то вираз добрий, чи недоладній. До своєї власної мови ми все забуваємо застосувати одну з важливих вимог методології наукової мовознавчої праці: глибоко зрозуміти основне значення форми, що її досліджуємо. До таких непродуманих традиційних форм належить і вираз „на Україні", що має в нас прецікаву історію.

Справді, подумаймо глибше, що визначає така звичайна в нас форма „на Україні"?

Три роки тому запитав був мене раз один чужинець, що трохи вмів по-російському, чому я говорю **на** Україні, а не **в** Україні, як би то нормально належало говорити. Дати доброї відповіді на це ніби просте питання я не міг відразу. Пізніше почав я над цим думати, і вкінці пересвідчився, що наше загальноприйняте **„на** Україні" таки неправильне, і що взагалі існує помітна відміна між виразами **„на** Україні" та **„в** Україні". Приглянься до цього ближче.

Коли ми говоримо про географічне місце відокремлене, самостійне ціле й зовсім окреслене, тоді на питання **де** вживаємо тільки прийменника **в** чи **у** (а не **на**) з відмінком місцевим: А я **в** Каневі родилась (Шевченко, „Великий Льох"; дальше подаю приклади все з Шевченка), **у** Почаєві святому ридала-молилась.

Так само, коли говоримо про докладно окреслену територію, як закінчене ціле, або про самостійну державу, тоді завжди вживаємо тільки прийменника **в** чи **у** (а не **на**): **в** Австрії, **в** Америці, **в** Румунії, **у** Франції, **в** Польщі, **в** Росії і т. ін.

Щож до прийменника **на** з місцевим відмінком, то його вживаємо при географічних назвах на питання **де** тільки тоді, коли територія, що про неї мова, не окреслена докладно, не самостійне ціле, а тільки складова частина якоїсь держави, чи взагалі це частина якоїсь окресленої території, нпр. завжди кажемо: **на** Поділлі, **на** Полтавщині, **на** Київщині, **на** Волині, **на** Буковині і т. ін.

Відміну між **на** та **в** при територіяльних назвах добре видно в цьому Шевченковому вірші: **у** Києві **на** Подолі було колись („Чернець"), — тут Поділ частина Києва. Так само кажемо: **у** Львові **на** Личакові, **в** хаті **на** покуті і т. ін. Кажемо: **в** садку, **в** хаті, **в** університеті (а не: **на** університеті), але: **на** вигоні, **на** вулиці, **на** площі і т. ін.

Наш вираз **„на** Україні" склався історично, але головно за останні віки, коли Україна не була самостійною, а тільки частиною іншої держави. Стара історична Польща з свого державного погляду правильно говорила тільки **NA** UKRAINIE, **NA** LITWIE, **NA** MAZOWSZU і т. ін. Те саме було пізніш з державного погляду російського: **на** Украинѣ, як **на** Кавказѣ, **на** Кубани, **на** Уралѣ і т. ін. Цілі віки ми чули **NA** UKRAINIE, то **на** Украинѣ, а тому й защепили собі це **„на** Україні" як своє власне, зовсім забувши про його історичне походження й не відчуваючи, що власне це **на** — цеж болюча й зневажлива ознака нашого колишнього поневолення...

Стара наша **Русь** чи **Малоросія** складалася з декількох частин: Галичина, Волинь, Поділля, Україна (головно Київщина). Хто слова **Русь** чи **Малоросія** вживав на означення цілого народу, для того Україна була тільки частиною; це, скажемо, завжди бачимо в XVII-XVIII віках, нпр. в універсалах Богдана Великого або в Літопису Величка й ін. Україна мислилась тоді частиною цілого нашого народу, Руси, а тому вираз **„на** Україні" був нормальний. Але вже за старих часів дехто розумів Україну значно ширше, а тому й писав **„в** Україні".

Серед українських земель Галицька земля довше за інші затримувала свою незалежність і взагалі мислила себе більше відокремленою, чому ще й досі заховала свою державницьку граматичну форму, бо завжди говоримо тільки **„в** Галичині", а не **„на** Галичині". Навпаки, говоримо тільки **на** Буковині, **на** Закарпатті.

Коли край мислиться за окреме ціле, конечно вживаємо **в** (а не **на**), пор. навіть рос. **в** Малороссіи або п. **w** Małopolsce.

Цікаво, що Шевченко в своїх творах звичайно мислив Україну, як назву для всього нашого народу, як окреме самостійне ціле, а тому й уживав на питання **де** місцевого відмінка з прийменником **в**. Напр. (видання Доманицького 1910 р.): У нас **в** Україні старий Котляревський отак щебетав 10. Було колись — **в** Україні ревіли гармати 33. Було колись — в Україні лихо танцювало 33. На ввесь світ почули, що діялось **в** Україні 46. Виріжуть гайдамаки ворогів **в** Україні 75. Велике свято **в** Україні 89. Посіяли гайдамаки **в** Україні жито 125. Давно колись те діялось у нас **в** Україні 137. Сю ніч будуть **в** Україні родитись близнята 220. Чи буду я жить **в** Україні 225 і т. ін.

На питання **куди** при територіяльних назвах вживаємо **в** — **у** або **на** з відмінком знахідним з такою самою відміною їх: Поїхав **у** Польщу, **в** Італію, **в** Америку (замість до Польщі, до Італії, до Америки), але: **на** Київщину, **на** Буковину, **на** Дін. Так само: wyjechal **na** Ukraine, поѣхалъ **на** Украину і т. ін., мислячи Україну складовою частиною своєї держави. Але знову: Поїхав **в** Галичину **на** Яворівщину.

Шевченко й на питання **куди** звичайно добре пише **в**, напр.: **В** Україну ідіть діти, **в** нашу Україну 53. Тепер летиш **в** Україну 54. Сини мої, летіть **в** Україну 57. В Україну верталися 60. Що ти несеш **в** Україну 269. Линуть **в** свою Україну 337 і т. ін.

Але звичайний традиційний погляд, що Україна — то частина другої держави, несвідомо захоплював і Шевченка, чому й він не рідко писав і форми **„на** Україні", **„на** Україну": Було колись добре жити **на** тій Україні 34. Пішли цигани і **на** Волинь, і **на** Україну 278. Форми **„в** Україні", **„в** Україну" вживає Шевченко в „Кобзарі" 41 раз, а форми з **„на"** — 33 рази. На повстання форм з **на** в Шевчинка впливала, звичайно, й вимога ритму.

Котрої ж форми маємо вживати за теперішнього часу? Відповідь ясна з усього вищесказаного: тільки **в** Україні, **в** Україну. За останні 50 літ ми остаточно зріклися своїх колишніх назов **Русь** та **Малоросія**, прийнявши назву **Україна** за назву цілої нашої етнографічної території; коли ж так, то мусимо змінити й стару граматичну форму, й уживати тільки **в** Україні, **в** Україну, а не **на** Україні, **на** Україну. В 1917-1920 роках існувала Україна, як незалежна Держава. Крім того, така-сяка Україна, як територіяльно окреслене ціле, в радянських умовинах правно існує й тепер; усяке зменшення самостійности цієї України ми звичайно вважаємо за акт безправ'я. Коли ж так, то мусимо прийняти знову таки тільки вираз **„в** Україні", як кажемо: **в** Росії, **в** Італії і т. ін., викинувши остаточно з нашого колишнього поневолення — рабську форму **„на** Україні".

Через це й „Заповіт" Шевченків читаємо й співаємо тільки так:

„Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
В Україні милій".

Іван Огієнко.

В СУМНИЙ ДЕНЬ

(У 12-ту річницю прилучення Галичини до Польщі).

Іще рік пройшов у змаганню,
А скільки полилось сліз, крови!
Ми у вірі твердій і бажанню
Ждемо ясних днів і обнови.

Чи довго прийдеться нам ждати,
Щоб зникли кордони й кайдани?
Чи довго ще будуть знущатись
Невиглаєки ріжні над нами?

Чи довго? Когож нам питати?
У кого шукать поратунку
Проти кривди, безправства, неправди
Насильства, гнету і грабунку?

Чи завжди в сльозах і риданню,
Як тій сироті у негоду,
Нам жити в марнім сподіванню,
Погноєм чужого народу?

О ні! Ще для нас день настане,
Ще виб'є щаслива година:
Задріжать руїни, і на них повстане
Соборна Вільна Україна!

Е. Надграничний.

У лікаря.

— Шість склянок пива пили ви денно? Не позволяю вам тепер більше пити, як половину з того.

— Пане докторе, я тепер пригадав собі, що я пив більше!

КВЕСТІОНАР

(ВИГОТОВЛЕНИЙ ДЛЯ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА, ЗГЛЯДНО ДЛЯ ВІДДІЛОВИХ СЕКРЕТАРІВ, З ПРОХАННЯМ НЕГАЙНО ЙОГО ВИПОВНИТИ І ЗВЕРНУТИ РЕДАКЦІЇ „СВОБОДИ" ДЛЯ ЮВИЛЕЙНОЇ КНИГИ У. Н. СОЮЗА.

I.

ІСТОРІЯ ВІДДІЛУ.

А.

Число й назва відділу і місцевість осідку: ________________

____

Коли заложено відділ? (день, місяць, рік) ________________

____

Хто найбільше потрудився коло зорганізування? ____________

____

Імена перших відділових урядників: ________________

____

Скільки було членів при основанні відділу? ____________

Б.

Скільки виплатив відділ допомоги членам? ____________

Скільки виплатив зі своєї каси на народні цілі в Америці?

____

Скільки виплатив на народні цілі в Ріднім Краю? ____________

Звідки добував фонди на допомогу членам і на народні цілі?

____

В.

Маєток відділу:

В готівці, бондах чи інших інвестиціях: ____$____________

Дім або площа вартости ________________ ____________

Бібліотека має книжок ______ вартости __ ____________

Приладдя до аматорських вистав, ноти і т. п. вартости ________________ ____________

Інший маєток вартости ________________ ____________

Г.

Чи причинився відділ до зорганізування якої іншої народньої установи (Народній Дім, кооператива, хор, аматорський кружок і т. п.) ________________

____

З якими іншими організаціями співпрацював? ____________

____

Чи не повстав із злуки двох чи більше відділів і з яких?

____

Де відбуваються мітинги? (В українській галі чи чужій, чи в галі церковній чи у своїм власнім домі) ____________

____

Ґ.

Теперішній уряд відділу: ________________

____

Д.

Загальні замітки, звязані з такою діяльністю відділу, про яку нема згадки у вище наведених запитах: ____________

____

II.

ЮВИЛЕЙНІ ОБХОДИ 40-ЛІТНЬОЇ РІЧНИЦІ ІСНУВАННЯ У. Н. СОЮЗА.

Чи відділ сам обходив ювилей, чи в злуці з іншими відділами? ________________

Чи був уже поміщений опис ювилейного свята в „Свободі"? (Подати число „Свободи", або переслати витинок з газети, якшо опис був видрукуваний). ____________

ЗАМІТКА: Якби ювилейне свято відділу не було досі описане в „Свободі", треба секретареви відділу виготовити короткий опис, або постаратися, щоби Комітет Свята такий допис негайно виготовив і вислав.

III.

ФОТОҐРАФІЧНІ ЗНИМКИ.

Просимо відділи, які хочуть мати в ювилейній книзі фотоґрафічні знимки з членів відділу чи з ювилейних обходів, щоби зголосили отсе бажання вже **тепер** та надіслали заразом належитість за вироблення кліші. Кліші на цілу сторону книжки (5 цалів ширини через 8 цалів довжини) коштуватимуть $9.50, а кліші на пів сторони (5 цалів ширини через 4 цалі довжини) коштуватимуть $6.25.

Фотоґрафічні знимки треба буде надіслати **найдалі до 15 серпня 1935 року.**

Писати і висилати матеріяли на адресу „Свободи" для ювлейної книги У. Н. Союза.

Агент оферує фірмі свої товари, та бос не хоче купити.

— Таких гостей, як ви, я хотів би мати двацять.

— Якто? — дивується бос — таж я нічого не купив!?

— Саме тому я хотів би мати двацять, бо маю двіста!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КНИЖКА О. ТУРЯНСЬКОГО ВИЙДЕ ЩЕ ЦЬОГО МІСЯЦЯ!

Вихід цієї книжки проволікся багато довше, ніж це можна було припустити. Не можна тут винувати ані накладника, ані підписаного, а радше наші особливші відносини, котрі утруднюють неодну важну справу. У інших народів підписи на передплату якоїсь визначнішої книжки булиб давно вже виповнили потрібне число замовлень. У нас треба ждати цілих пять місяців, заки можна пустити в рух справу друку книжки.

До накладні приходять від передплатників нетерпеливі запити про те, коли книжка Турянського появиться. Відповідь на це питання є така, що переклад його повісти „Поза межами болю" („Заблукані тіни") появиться ще цього місяця. Накладня не могла діждатися в означенім часі потрібного числа замовлень, тож остаточно рішилася віддати переклад до друку, бо весна є найкраща пора для збуту книжок на ринку. Робота в цьому напрямі поступила наперед настільки, що переводиться вже другу коректу друкованого матеріялу, за котрою прийде третя й остання.

При коректах треба переходити слово за словом, справляти друкарські помилки і давати текстови останню політуру. Це забирає досить часу, а підписаний не може сидіти кождого дня за такою роботою у накладні — він також працює на хліб насущний! Колиж до цього додати. що конечне листування з сином покійного автора в Галичині або не доходить на час, або й пропадає, то тоді можна зрозуміти, що не все йде так гладко, як воно повинно бути. Так представляється справа видання нашої книжки.

Накладня починає робити кампанію в американських часописах за книжку, щоб познайомити свою публику як із самим автором, так і з українською справою взагалі. Коли хто з наших громадян припадково перебував з пок. Турянським у полоні, нехай ласкаво напише мені про це на адресу накладні:

Empire Publishing Co.,
551 Fifth Ave., New York City.

А. Микитяк.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Свято Соборности.

Достойно вшанувала вунсакетська громада память злуки українських земель, якою історія наділила нас дня 3-го січня 1919 року в Станиславові на Західній Україні і дня 22-го січня 1919 року на Софійській площі у золотоверхому Києві, де урочисто проголошено зеднання всіх укранських земель в Соборну Українську Народну Републику. Обидва свята відбулися в неділю, 24-го лютого, й злялися в одну цілість. Торежственну Службу Божу в місцевій укр. прав. церкві відправив о. В. Каськів враз з панахидою за поляглих наших борців. Свято влаштовано в память історика Михайла Грушевського, першого президента укранської держави.

Пополудні в українській галі відбувся заходом Українського Центрального Комітету святочний концерт, виконаний товариством „Боян", Кружком національних танків ім. В. Авраменка й іншими силами. Концертова програма обняла поверх 20 точок, але не було скучности, бо за годину і 30 хвилин була скінчена. Були чотири промови: вступне слово гр. М. Чагарина, святочний реферат о. В. Каськова, слово в англійській мові гр. Степана Вецала і кінцеве слово о. В. Каськова. Далі було 8 вокальних точок, виконаних хором „Боян" а це: „Слава Україні", „Ми сини могутньої країни", „Не здавить ворог нас", „За Україну", „Грають труби над Дністром!", „Ой у Баришполі". Жіночий терцет: „Ой сяду я край віконця". Деклямацій було 5. Деклямували: Данило Лукеник, Наталка Камеронік, Антонина Яцишин, Орест Чагарин і Марія Сирота. Решта програми виповнив Кружок національних танків, якому треба дати щире призначня, бо танцюристи вивязалися найкраще. Не диво отже, що їх точки витала громада бурею оплесків і вимагала від них наддатків. Дуже добре випали в вокальних точках соля гр. Евгена Липського й Іллі Стриґи. Однак самий хор „Боян" вивязався слабо. Тесаме можна сказати про декляматорів. Щодо вступного слова і рефератів, то думаю, що треба над тим трохи серіозніше застановитися. Але, щоби не входити з ніким у колізію, заявляю, що це тільки мої власні завваги як учасника свята. В нас загніздився звичай, що на концертах чи подібних імпрезах треба виступати аж зількома промовами: вступним словом, рефератами, святочною промовою і кінцевою промовою. Скаже чоловік одно-два речення і це зназивається: вступне слово. Крім того читається ще те дуже часто з написаної картки. Чи це потрібне? Чи є це де в програмах таких свят у краю? Чи вже не можна вкінці навчитися напамять тих кілька слів? А тепер реферати. Їх звичайно укладає один, а другий читає. Те, що можна би сказати в 10-тьох мінутах — треває пів години. І не є це звичайно реферати в дійснім розумінні цього слова. Але й це правда, що краще читати щось розумне, ніж має чоловік плести небилиці з памяти. Реферати повинні мати хоч півнауковий характер. Їх же слухає тепер молодь, що покінчила школи і знає, що це є реферат, як він має виглядати і що в нім повинно бути. Як така молодь слухає „рефератів", які ми називаємо рефератами, то вона набирає до нас погорди за те, що ми не шануємо науки. Реферати чи відчити вимагають довгої праці. Такої самої праці вимагають теж добре обдумані промови. Але з промовою ще можна собі давати часами раду, а до рефератів треба таки студій.

А тепер про хор. В нас він не є добре зіспіваний. Майже самий молодняк. Є в нас багато старших, що вивчились добре співати, але повідскакували. Інших відірвала депресія, а ще інших годі допроситися. А вже найгірше те, що як дівчина віддасться, то зараз відграничується від хору китайським муром. І ще чоловіка за собою тягне. І тому в нас хор завжди молодий і ніколи не можна осягнути того, що можна би осягнути, якби ті, що навчилися співати, далі держалися хору. І біда з тими похвалами. Похвалиться якого хориста чи хористку, а вже є новий клопіт. Бо така особа думає, що вже без неї хор не обійдеться, що він без неї нічого не варта. А якби так у нас наші співаки попрацювали над собою і держалися вірно хору, то ми моглиб мати великі осяги. От недавно писами часописи, що шведський професор співу знайшов другого Каруза. Є ним молодий столяр з феноменальним голосом. Каже професор, що це співак з божої ласки, але теж подає, що треба йому вчитися ще кілька літ, заки опанує штуку співу. А чи в нас нема талантів, чи ми не музикальні? Є вони, тільки не хочеться нам учитись. А трохи походимо на проби, то вже нам здається, що самі можемо стати професорами співу. На Святі Злуки думаймо і тут за морем про злуку наших сил та про використовування наших талантів для загальної справи, для Батьківщини. Керуймось у всім добром України.

Михайло Скибінський.

ЯК ПОЛЯКИ РОЗУМІЮТЬ ПРИЯЗНЬ З НІМЦЯМИ

(УП, Варшава). — При кінці минулого року появилась у Польщі друком книжка А. Ґертіха, урядовця польського міністерства заграничних справ, під заголовком „За північним кордоном. Східні Пруси". Її варта прочитати вже хочби тому, що написав її фаховець у німецьких, а спеціяльно східньо-пруських справ, як і тому, що вона насвітлює ті тенденції польської політики у відношенні до Німеччини, які торкаються безпосередньо польсько-німецького договору з січня 1934 року. Автор вважає Прусаків варварами з духовим нахилом до грабунку, заквітчаних фільософією справедливости і т. п. Годі наводити всі ті компліменти, які посилає автор у бік теперішнього союзника. Дальше він зве Східні Пруси польською землею, обсадженою тимчасовим ворогом, яку треба добути і повернути до культури. Вже сам вигляд Східніх Прус ділає на автора як якесь гніздо грабіжників та злочинців. Поляки почувають себе там недобре і радіб повернутись до „матери" Польщі, до цивілізації, щоб позбутися варвавства. В нього Прусаки це примітивні люди, що ще не доросли до індивідуалізму. Далі він подає і рецепти, як добути для Польщі Східні Пруси, та поширює польські апетити й на корінні німецькі землі. Недвозначно виходить, що під поняттям Прусаки він розуміє всіх Німців. Каже він, що найбільше підупалий польський робітник у Східніх Прусах морально почуває себе вищим від кожного стрічного Прусака.

Та нам важна не сама книжка як така, бо скільки в ній правди, це для кождого, що знає Поляків, живучи в самому їх серці, бо в Варшаві, відомо. Головною являється тенденція її. Поляки мають апетит на Східні Пруси, щоб мати ширшу підставу опору на Балтійському морі. Німці дбають за те, щоб Східні Пруси осталися при них, ба навіть дальше: вони вважають їх виладовою брамою свого „Дранг нах Остен". Цю саму тенденцію має й договір з Поляками. Отже в Східних Прусах перетинаються дві тенденції: польська на Балтик і німецька на Схід. Договір мав би розвязати ту проблему мирним шляхом. А тимчасом, як думається, бачимо з книжки Ґертіха. Цікаво ще відмітити, що книжка появилася саме в році започаткування приязні, хоч поодинокі її частини друкувались уже давніше в варшавських ґазетах, ще перед договором про приязнь.

Ось так розуміють Поляки приязнь з Німцями. Воно може і не зле, що вони анґажують себе в тому напрямку, бо менший натиск прийдеться видержати з їх боку на українські землі.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ

БЕЙОН, Н. ДЖ.

З гостини Союза Українок на край.

Дня 23 лютого влаштовано заходами відділу Союза Українок в Бейоні гостину у величавій салі Опера Гавз. На вечерю прибули коло 500 гостей, між якими були представники ріжних національностей. Прибули теж міські урядники разом з мейором міста і виголосили привіти. Тостмейстром був молодий студент Михайло Борис. Свято відкрила привітом пані Марія Сеник. Потім виголосив довшу промову місцевий парох о. І. Захарко, а далі говорив нюйорський адвокат п. Михайло Пізнак про українську справу в Америці та взивав численно прибувшу молодь до активної участи в українськім житті. Потім знято спільну фотофрафію, по чім зачалися танці.

З чистого доходу в сумі $172 призначено $10 на Дівочу Бурсу, а $5 на політичних вязнів.

ВЕБСТЕР, МАСС.

На Рідну Школу.

Гром. Антін Лемешка переслав через Обеднання $5 на Рідну Школу.

СТ. ЛУІС, МО.

Зі срібного весілля на Рідну Школу.

В неділю, 3 лютого, сповнилось якраз 25 літ подружого життя наших щирих Українців: Олекси й Анни Ґромоцьких. З цеї нагоди їх дорослі діти, Іван, Віктор, Петро й Анна, при помочі Стефанії Паращак, рідної сестри Анни Ґромоцької, влаштували для своїх добрих родичів срібний ювилей. Приятелі й сусіди які знали ювилятів уже довгі літа, а деякі навіть були присутні на їх весіллю, поприносили їм багато ріжних дарунків.

Підчас обіду о. І. Лямпарт у своїй промові похвалював Олексу й Анну за їх примірне подруже життя, за їх любов і привязаність до українського народу. Громадянин Іван Онуфрей, якого місцева українська кольонія з пошаною називає „батьком", дякував ювилятам за виховання своїх дітей у чисто українськім дусі, завдяки чому вони ніколи не стидаються свого українського імени. При кінці обіду Олекса й Анна щиро подякували всім гостям за ту велику несподіванку, а щоби цей день остався у них більш памятним, то від себе пожертвували 5 долярів на Рідну Школу. За їх приміром пішли й інші гості, М. Кульчицький і І. Раєнський жертвували по $2; о. І. Лямпарт, М. Федина, І. Онуфрей, В. Логуш, В. Паращак, М. Круховський, І. Люпчин і П. Паращак зложили по $1. Зібрано разом $17. Гроші вислано до старого краю через Обеднання.

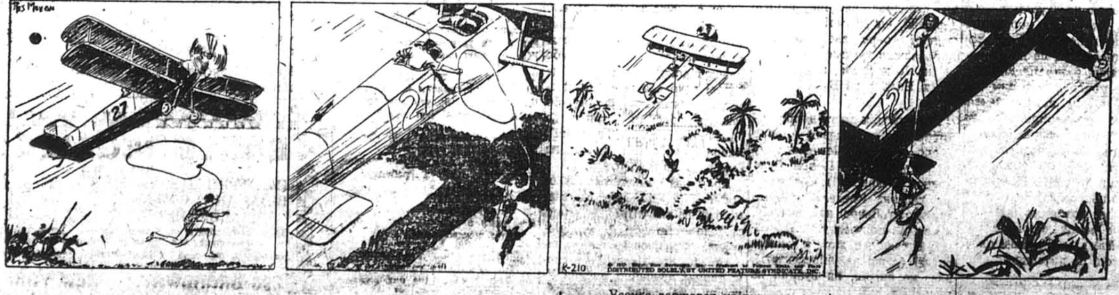
Гість.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. [illegible] Український Клюб Поступовий від. 70, повідомляє всіх своїх членів, що [illegible] чайні місячні збори відбудуться 12 березня, в годині 7:30 вечір [illegible] під ч. 72 Моріс вул. [illegible] тим членам, котрі до цеї пори не змінили своїх старих грамот [illegible] роди обезпечення, щоби це зробили якнайскорше, бо після ухвали річних зборів головного уряду речинець заміни грамот є продовжений до кінця червня ц. р. Кождий член є обовязаний прийти на збори точно в означений час, бо на цих зборах будуть обговорені ріжні важні справи, з котрих буде користь і членам і нашій організації. — В. Кушнір, рек. секр.

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН.

(210)

Жовніри Усанґи, женучися за Тарзаном, бачили, як він схопив у бігу довгий шнур зі своїх плечей. Вони бачили, як петля цього шнура обмахнулася над його головою. Потім вони бачили, що біла дівчина побачила його з літака, що летів на висоті яких 20 стіп понад землею.

Тепер шнур вилетів угору до дівчини. Дівчина, догадуючися намірів великана, посягнула по шнур сильно обома руками. Тарзан піднявся з ніг. Літак похилився на бік.

Усанґа держався кріпко кермового кола та випростовував машину, котра вилетіла вгору під гострим кутом. Тарзан повис на шнурі в повітрю та хитався як маяк годинника. Роджер бачив це все. Його серце перестало битись, коли він бачив, як Тарзан буяв у повітрю.

Але Тарзан не розбився до дерева. Літак підносився вгору так, що великан перелетів понад вершки дерев. Потім він почав поволі підноситися рука за рукою. Дівчина заперлася всіми силами, щоби шнура з рук не пустити.